

- / oprac. merytoryczne Teresa Król. – Kraków: Wydawnictwo Rubikon, 2005.
47. **Szymański Mirosław J.** *W poszukiwaniu drogi: szanse i problemy edukacji w Polsce.* – Kraków: Akademia Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej, 2004.
48. **Wojcieszek Krzysztof.** *Wygrać życie: szkolny program profilaktyki.* – Kraków: Rubikon, 2002.
49. **Za siedmioma zasłonami prawda tkwi: scenariusze uroczystości szkolnych dla gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych** / red. prowadzący Teresa Król; autorki: Renata Kosin, Wiesława Szydek. – Kraków: Rubikon, 2004.
50. **Zajączkowski Krzysztof.** *Lekcje wychowawcze w gimnazjum.* – Kielce: Jedność, 2003.
51. **Zmiany w systemie oświat: wyniki badań empirycznych** / red. Ewa Wosik. – Warszawa: Instytut Spraw Publicznych, 2002.

Autorka jest pracownikiem Biblioteki Pedagogicznej im. Heleny Radlińskiej w Siedlcach

RECENZJE I OMÓWIENIA

Daniela Michalska, Hanna Sieradzka, Andrzej Stawicki

A MOŻNA INACZEJ...: KONSPEKTY, SCENARIUSZE, INSCENIZACJE – PROFILAKTYKA / red. Teresa Król. – Kraków: Polskie Stowarzyszenie Nauczycieli i Wychowawców, 2006. – 133 s. – ISBN 978-83-925122-0-2

Publikacja zawiera 20 tekstów publikowanych w latach 2001-2006 w miesięczniku „Wychowawca”. Są to konspekty i scenariusze lekcji oraz inscenizacji dotyczące różnych zagadnień i różnych poziomów edukacyjnych.

Dla nauczycieli gimnazjum przydatne są m.in. konspekty zajęć dotyczących asertywności, przemocy i agresji czy profilaktyki uzależnień (alkoholizm, narkotyki, palenie, sekty).

EDUKACJA – SZKOŁA – NAUCZYCIELE: PROMOWANIE ROZWOJU DZIECKA / pod red. Józefa Kuźmy, Janusza Morbitzera. – Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, 2005. – 521 s. – ISBN 83-7271-383-3

Publikacja jest zbiorem artykułów, których celem jest poszukiwanie odpowiedzi na pytania: Jaka edukacja, jak szkoła i jacy nauczyciele mogą zapewnić optymalny rozwój dzieci i młodzieży?

Książka składa się z trzech rozdziałów o następujących tytułach: I „Edukacja dla przyszłości – świadomość kryzysu – poszukiwanie możliwości zmian”, II „Nauczyciel – doskonalenie i jakość pracy”, III „Dziecko – jego potrzeby rozwojowe i edukacyjne”.

Autorzy poszczególnych artykułów (a są nimi pedagodzy teoretycy i praktycy) reprezentujący różne nurty edukacyjne starają się odpowiedzieć na pytania „co należy kontynuować, a co zmieniać lub co możliwie szybko modernizować, naprawiać bądź doskonalić” w polskiej edukacji. W swych rozważaniach wykorzystują doświadczenia edukacyjne krajów Europy Zachodniej oraz krajów skandynawskich, prezentują myśli wykraczające poza dotychczasowe tradycyjne poglądy.

Część artykułów dotyczy bezpośrednio lub pośrednio gimnazjum.

Adele Faber, Elaine Mazlish

JAK MÓWIĆ DO NASTOLATKÓW, ŻEBY NAS SŁUCHAŁY, JAK SŁUCHAĆ, ŻEBY Z NAMI

ROZMAWIAŁY. – Poznań: Media Rodzina, 2006. – 183 s.
– ISBN 83-7278-201-6; ISBN 978-83-7278-201-4

Książka napisana przez autorki popularnych poradników z zakresu komunikacji z dziećmi. Dotyczy komunikacji rodziców z nastolatkami. Napisana została w formie swego rodzaju relacji z pracy z grupami rodziców mających problemy z nastoletnimi dziećmi.

Publikacja zawiera krótkie „komiksy” przedstawiające scenki z życia rodzinnego.

Urszula Dudziak

WYCHOWANIE W KLASIE SZKOLNEJ: SCENARIUSZE GODZIN WYCHOWAWCZYCH DLA SZKÓŁ

PONADPODSTAWOWYCH. – Warszawa: WSiP, 2002.

– 148 s. – Bibliogr. – (Szkoła Dziś i Jutro).

– ISBN 83-02-08350-X

Przykład poradnika przeznaczonego dla nauczycieli wychowawców uczących w szkołach ponadpodstawowych. Zawiera 27 scenariuszy zajęć o tematyce zgrupowanej w czterech działach:

1. **Nasze postawy** – zagadnienia związane z przyjaźnią, kobiecością, męskością, rodziną.
2. **Nasze relacje** – o szacunku, rozwiązywaniu konfliktów w rodzinie, empatii, postawie wobec osób starszych i niepełnosprawnych.
3. **Nasze problemy** – lekcje o tym jak sobie radzić ze stresem, agresją, przeciwdziałać przemocy, uzależnieniu od alkoholu, postawach wobec cierpienia i śmierci,
4. **Nasze otoczenie** – zagadnienia dotyczące przyrody, patriotyzmu, świąt narodowych, wyboru zawodu, pracy, umiejętności wypoczynku.

Każdy scenariusz składa się z dwóch części: teoretycznej i praktycznej. Celem części teoretycznej jest wprowadzenie do zgłębianego problemu. Część praktyczna zawiera omówienie celów, form i metod pracy, opis ćwiczeń i wskazanie środków dydaktycznych.

Góralczyk Ewa

NAUCZYCIELEM BYĆ...: JAK ZAPANOWAĆ NAD TRUDNYMI ZACHOWANIAMI UCZNIÓW I POROZUMIEĆ SIĘ Z KLASĄ. – Warszawa: Fraszka edukacyjna, 2006. – 60 s.
– Bibliogr. – ISBN 83-88839-03-9; ISBN 978-83-88839-03-0

Autorka jest doświadczonym psychologiem i nauczycielem. Prowadzi kursy i szkolenia m.in. z zakresu agresji i przemocy w szkole.

Książka jest poradnikiem dla nauczycieli, jak sobie radzić z występującymi aktualnie problemami wychowawczymi, z trudnymi uczniami i trudnymi sytuacjami w klasie – agresją, przemocą. Problemy te dotyczą sytuacji występujących w szkole na różnych poziomach nauczania, a szczególnie w gimnazjum i szkołach ponadgimnazjalnych.

Publikacja zawiera przykłady często spotykanych, trudnych zachowań uczniów i różnych zachowań-reakcji nauczycieli.

Bożena Gwizdek, Elżbieta Sołtys

GIMNAZJALNY PROJEKT PROFILAKTYCZNO-

-WYCHOWAWCZY. – Wyd. 2. – Warszawa: WSiP, 2002.

– 150 s. – Bibliogr. – (Szkoła Dziś i Jutro).

– ISBN 83-02-08351-8

Lata gimnazjum to niezwykle trudny wiek w rozwoju młodego człowieka. Do problemów okresu dojrzewania dochodzi napięcie emocjonalne i stresy związane ze zmianą szkoły i środowiska, adaptacją z nowym otoczeniem. Młody człowiek jest podatny na złe wpływy rówieśników, uzależnienie od alkoholu i narkotyków.

Książka jest poradnikiem przede wszystkim dla nauczycieli, jak przeciwdziałać tym problemom. Aby to się powiodło, w szkolny program profilaktyki powinno być zaangażowane całe środowisko szkolne (dyrektor, pracownicy administracji i obsługi, a także rodzice).

Gail King

UMIEJĘTNOŚCI TERAPEUTYCZNE NAUCZYCIELA /

przekł. Jolanta Bartosik. Wyd. 1 w języku polskim. –

Gdańsk: Gdańskie Wydaw. Psychologiczne, 2003. – 120 s.

– (Kompetentny Nauczyciel) (Pedagogika).

– Bibliogr. – Indeks. – ISBN 83-89120-58-5

Gail King to psychoterapeutka zajmująca się szkolnymi problemami młodzieży, prowadzi prywatną praktykę oraz kursy dla nauczycieli, stąd – jako praktykowi zagadnienia pedagogiki terapeutycznej nie są jej obce. Podkreśla, że każdy kontakt terapeutyczny jest okazją do zmniejszenia cierpienia i do wywołania korzystnych zmian, pod warunkiem, że terapie uda się stworzyć atmosferę, w której osoba szukająca pomocy będzie mogła opowiedzieć o swoich trudnościach, udźwignąć trudne emocje i podjąć ryzyko związane z rozwiązywaniem problemów. Ta książka mówi, jak można sprostać temu zadaniu.

Nauczanie to nie tylko zapewnienie formalnej edukacji, ale także dbałość o dobro uczniów. Stąd zalecenie, żeby każdy nauczyciel zdobył pewne umiejętności terapeutyczne, które pomogą skuteczniej wychowywać młodzież. Autorka podkreśla znaczenie słuchania i odpowiadania. Nie jest prawdą, że ten, kto słucha, jest bierny. Słucha-

nie wymaga koncentracji i dyscypliny, pomaga wybrać właściwą reakcję. Dostrojenie się do ucznia pozwoli mu odczuć, że się go szanuje i ceni. Pomaganie wychowankom w zrozumieniu własnych myśli i uczuć stanowi ważną i wartościową część pracy wychowawczej. Autorka w swojej pracy poruszyła też kilka spraw, które nauczyciel powinien przemyśleć, zanim podejmie się doradzania. Nie wystarczy powiedzieć po prostu: „Mów!”. Uczeń musi czuć, że może zaufać nauczycielowi i że jest bezpieczny... Jasno ustalone granice zawodowe, osobiste i fizyczne pomagają stworzyć bezpieczną atmosferę. Możliwość poznawania najbardziej intymnych myśli i najgłębszych tajemnic innych ludzi jest przywilejem, który wymaga od nas dużej odpowiedzialności.

Jedynym mankamentem tej książki jest brak wskazówek, ćwiczeń oraz rozmów, które pokazują, jak stosować zdobytą wiedzę w praktyce.

Jacek Pyżalski

NAUCZYCIELE – UCZNIOWIE: DWA SPOJRZENIA

NA DISCYPLINĘ W KLASIE. – Kraków: Oficyna

Wydawnicza „Impuls”, 2007. – 96 s.

– ISBN 978-83-7308-810-8

Autor, opierając się na wynikach badań polskich i zagranicznych, przedstawia wiedzę na temat dyscypliny w szkole.

W sprawę dyscypliny w szkole lub klasie najmocniej i bezpośrednio zaangażowane są dwie grupy społeczne – nauczyciele i uczniowie. Dlatego autor skoncentrował się na relacjach między tymi grupami. Z praktycznego, wychowawczego punktu widzenia połączenie tych dwóch spojrzeń jest niezbędnym warunkiem porozumienia nauczycieli z uczniami w zakresie dyscypliny w szkole.

Książka jest bardzo dobrym materiałem porządkującym dyskusję na temat dyscypliny w szkole, może być dla czytelnika inspiracją do samodzielnej refleksji i własnych poszukiwań w omawianym obszarze.

Na uwagę zasługuje fakt, że autor publikacji od wielu lat zajmuje się poszukiwaniem i testowaniem konkretnych rozwiązań dotyczących radzenia sobie z łamaniem dyscypliny przez uczniów. Przeszkolił też około trzech tysięcy nauczycieli z różnych placówek w całym kraju.

Otto Speck

BYĆ NAUCZYCIELEM / przekł. Elżbieta Cieślak; wstęp Bogusław Śliwerski. – Wyd. 1 w języku polskim. – Gdańsk: Gdańskie Wydaw. Psychologiczne, 2005. – 336 s. – (Biblioteka Współczesnych Problemów Edukacji). – Na okł. podtyt.: trudności wychowawcze w czasie zmian społeczno-kulturalnych. – ISBN 83-89120-82-8

Otto Speck, profesor Instytutu Pedagogiki Ludwig-Maximilian-Universität w Monachium, poprzez prezentowaną publikację (wydanie niemieckie – 1997 r.) wyraża szczególną troskę o sytuację pedagogiki na przełomie XX/XXI w. Według autora współcześnie można mówić o kryzysie wychowawczym. Coraz częściej mamy do czynienia z sytuacjami, w których zawodzą wszelkie sposoby oddziaływania wychowawczego. Coraz częściej i coraz bardziej opinię publiczną przerażają akty przemocy, których dopuszczają się dzieci i młodzież.

Książka jest zaproszeniem do wspólnego pochylenia się nad rzeczywistością wychowawczą, na którą w ogromnym stopniu oddziałują m.in. zmiany społeczno-kulturowe, rozpad więzi w coraz bardziej różnicującym się społeczeństwie (proces odkotwiczenia), rozpad więzi rodzinnych, „chaos” w nauce – ogromna różnorodność niesprawdzalnych teorii i wyników w zakresie wychowania. Efektem opisywanego stanu rzeczy jest przewartościowanie postaw i niepewność jednostki co do ważności norm postępowania.

Szczególnie ważny wydaje się rozdział dziesiąty prezentowanej książki zatytułowany „Konsekwencje pedagogiczne”, w którym O. Speck pokazuje, że udzielenie pomocy dzieciom i młodzieży z trudnościami emocjonalnymi i społecznymi jest możliwe. W tym celu koniecznie należy przeprowadzić gruntowne zmiany w obszarze wychowania i zająć się w większej mierze aspektem prewencyjnym oraz wypracowaniem środków i stworzeniem projektów rzeczywistej pomocy.

Na stronie 61. prezentowanej książki znajduje się zdanie: „*Wszystko w porządku? Nie? A... to w takim razie Państwa dziecko chodzi do gimnazjum*”. Powiedzenie to funkcjonowało w Niemczech w latach sześćdziesiątych XX wieku. Czyżby stało się aktualne w polskiej rzeczywistości?

Książka przeznaczona dla rodziców, nauczycieli czy instytucjonalnych opiekunów dzieci i młodzieży.

Krzysztof Zajączkowski

LEKcje WYCHOWAWCZE W GIMNAZJUM. – Kielce: Wydawnictwo Jedność, 2003. – 111 s. – ISBN 83-7224-534-7

Książka, składająca się z trzech części, może przydać się nauczycielowi będącemu wychowawcą gimnazjum. Pierwsza część – teoretyczna – zawiera ogólne omówienie prawidłowości okresu rozwojowego, w którym znajdują się uczniowie gimnazjum oraz podstawowych zagrożeń prawidłowego rozwoju młodzieży. Na część drugą składają się 32 scenariusze zajęć wychowawczych.

Przykładowe tematy zajęć:

- Poznajmy się.
- Najważniejsze potrzeby ludzi.
- Jak polubić siebie?
- Co to jest agresja?
- Asertywne odmawianie.
- Palenie papierosów.
- Prawdy i mity o alkoholu.
- Narkotyki.
- Tolerancja.
- Mój przyszły zawód.

Część trzecia publikacji – załączniki – zawiera materiały przydatne w realizacji ww. scenariuszy.

Autorzy są pracownikami Biblioteki Pedagogicznej w Płocku

*Czas jest: szansą,
lekarzem, nadzieją,
postępem, myślą,
działaniem,
pieniądzem,
nauczycielem...
i czymś, co jest
nie do odrobienia.*

Anonim